

נחשבות כמחיצות גמורות להתיר טלטול בשבת, **אָבֵל הָכָא** – כאן, לענין סוכה, דהני מחיצות לאו לפוסקה עבדי – שאלו הקורות העליונות של האכסדרה לא נעשו לשם מצות סוכה, לא יקל רב לומר בה 'פי תקרה יורד וסותם', ואם כן אין לה דפנות ופסולה היא.

שנינו במשנה: רבי יוסי אומר, אם מותרין לאותו שבת מותרין לעתיד לבא, ואם אסורין לעתיד לבא אסורין לאותו שבת. הגמרא מבררת את כוונת דברי רבי יוסי: איבעיא להו – נסתפקו בני הישיבה, האם כוונת רבי יוסי לאסור, דהיינו, שכשם שאסורים לעתיד לבא כך אסורים אף לאותה שבת, או שמא כוונתו לתתיה, ולומר שכשם שמותרים לאותה שבת כך מותרים לעתיד לבא. הגמרא פושטת את הספק: אמר רב ששת, כוונת רבי יוסי היא לאסור אף בשבת זו, כשם שאסור לעתיד לבא. וכן אמר רבי יוחנן, שכוונת רבי יוסי היא לאסור.

ומביאה הגמרא ראיה לכך מברייתא: תניא נמי הכי – אכן שנינו כך בברייתא, אמר רבי יוסי, כשם שאסורין הם בטלטול לעתיד לבא – בשבתות הבאות, כך אסורין הם אף לאותו שבת.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים כיצד לפסוק במחלוקת התנאים שבמשנתנו: איתמר – נאמרה מחלוקת בבית המדרש, כיצד יש לפסוק במחלוקת רבי יהודה ורבי יוסי במשנתנו, לגבי חצר או בית שנפרצו משתי רוחות, או מבוי שניטלה קורתו או לחיו. רב חייא בר יוסף אמר בשם רב, הלכה כרבי יוסי, שאסורים הם אף לאותה שבת. ושמואל אמר, הלכה כרבי יהודה, שמותרים הם בטלטול בשבת שבה נפרצו.

הגמרא מקשה סתירה בדברי שמואל: ומי אמר שמואל הכי – האם אמר שמואל כך, שיש לפסוק הלכה כרבי יהודה במשנתנו, והתנן – והרי שנינו (לעיל פא), אמר רבי יהודה, כפה דברים אמורים שאין מערבין עבור אדם ללא ידיעתו, בעירובי תחומין, שיש בהם גם הפסד לאדם, שאף על פי שהוא נשכר בכך שיכול לילך יותר מאלפיים אמה לצד שהניחו לו את העירוב, מכל מקום הוא מפסיד בכך שיש לו פחות מאלפיים אמה לצד האחר, אכל בעירובי חצירות שיש בהם רק ריוח בלא הפסד כלל מערבין לאדם בין לדעת בין שלא לדעת, לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לו שלא בפניו.

ועל דברי המשנה הללו אמר רב יהודה אמר – בשם שמואל, הלכה כרבי יהודה, שמותר לערב עירובי חצירות עבור אדם שלא בידיעתו, ולא עוד – ולא זו בלבד, אלא בכל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין, הלכה כמותו. ואמר ליה רב חנא בנחיתא – מן העיר בגדל לרב יהודה, האם אמר שמואל שהלכה כרבי יהודה אפילו במקבוי שניטל קורתו או לחיו, שמותר לטלטל בו באותה שבת. ואמר ליה רב יהודה, דיני עירובין של חצירות ותחומין בלבד אמרת, לך שפסק שמואל הלכה כרבי יהודה, ולא דיני מחיצות, ולפיכך אין הלכה כמותו במבוי שניטלה קורתו או לחיו, שהוא מדיני מחיצות.

מתבאר מכך, ששמואל אינו פוסק במשנתנו כרבי יהודה, וזה סותר למה שנאמר לעיל בשמו שהלכה כרבי יהודה במשנתנו. מתרצת הגמרא: אמר רב עקיבא, לדידי מיפרשא לי מיינה דשמואל – לי פירש שמואל ענין זה, שאין סתירה בין הדברים, לפי שכל אחת מן המימרות נאמרה באופן אחר. כן פסק שמואל הלכה כרבי יהודה במשנתנו, מדובר בשנפרצה החצר לברמלית, שבוה סובר שמואל להתיר הטלטול בחצר לאותה שבת, שכן אפילו אם יוציאו בשגגה מן החצר לברמלית אין בכך איסור תורה. ואילו כן שאמר שמואל שאין הלכה כרבי יהודה, מדובר בשנפרצה החצר לרשות הרבים, שבוה סובר שמואל שיש לאסור בה את הטלטול אף לאותה שבת, לפי שיש לחוש שמא יוציאו בשגגה מן החצר לרשות הרבים, ויעברו על איסור תורה.

קורה שהיא רחבה ארבעה טפחים, הרי זה מתיר את הטלטול בחורבה. כלומר, חורבה שנפרצה לרשות הרבים ונאסרה בטלטול, אם יש בתוכה קורה ברוחב ארבעה טפחים העומדת על יתדות [ציור א], מותר לטלטל תחת הקורה, לפי שדנים את ארבעת צדי הקורה כאילו יורדים למטה וסותמים, ונמצא שהמקום שתחת הקורה מוקף מחיצות. וכן דין זה שרב נחנך אמר בשם רבה בר אבבה, קורה ברוחב ארבעה טפחים, הרי זה מתיר את הטלטול פנים. כגון בור העומד בין שתי חצרות, חציו בחצר האחת וחציו בחצר השנייה, ולא עירבו החצרות זו עם זו, אוסרים הם זה על זה לדלות מים מן הבור. אך אם מונחת קורה ברוחב ארבעה טפחים מעל הבור באמצעו [ציור ב], רשאים שניהם לשאוב מים מן הבור, שכן דנים את צדי הקורה כאילו יורדים ועושים מחיצות בתוך הבור. מני – כשיטת מי אמרו אמוראים אלו את דיניהם, האם כרב או כשמואל.

מבארת הגמרא: להך לישנא דאמרת – לפי הדעה הסוברת שבפירצה שהיא ברוחב עשר אמות לא פליגי – לא נחלקו רב ושמואל, אלא הכל מודים שאומרים בה 'פי תקרה יורד וסותם' אפילו מארבעה צדדים, ניתן להעמיד את דברי רב יהודה ורבה בר אבבה בקורה שאורכה עשר אמות, ובאופן כזה יהיו דבריהם כדברי הכל – בין כשיטת רב ובין כשיטת שמואל. אבל להך לישנא דאמרת – לפי הדעה הסוברת שרב ושמואל פירצה שרוחבה עשר אמות פליגי – נחלקו, כלומר, שלדברי שמואל לעולם אין אומרים 'פי תקרה' בארבעה צדדים, אם כן בהכרח שדברי רב יהודה ורבה בר אבבה והסוברים שאומרים 'פי תקרה' מארבעת צדי הקורה הם כשיטת רב בלבד ולא כשמואל.

הגמרא מבררת האם אביי ורבה נחלקו במחלוקתם של רב ושמואל: ליכא – האם יש לומר, שאביי ורבא בפלוגתא – במחלוקת דרב ושמואל קמיפליגי – נחלקו. דאיתמר – שכן נאמרה הלכה בבית המדרש. אדם שסיכך – הניח סכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין – עמודים קבועים במחיצותיה, ויש פחות משלושה טפחים בין עמוד לעמוד, הרי זו כשיטה, שמאחר ואין אור שלשה טפחים בין עמוד לעמוד דנים את הריחוק שבין העמודים כסתום, מדין 'לבד', ונמצא שסוכה זו יש לה מחיצות מכל צדיה. אבל אם אין לה פצימין – עמודים, נחלקו אמוראים בדינה. אביי אמר, כשיטה. ורבא אמר, פסולה. ומבארת הגמרא את סברות מחלוקתם. אביי אמר סוכה זו כשיטה היא, משום שהוא סובר (אמר) ד[אמרינן] 'פי תקרה יורד וסותם'. כלומר, שדנים את הקורות העליונות של האכסדרה כאילו יורדות למטה, ונמצא שיש כאן מחיצות מכל הצדדים. ורבא אמר סוכה זו פסולה היא, לפי שהוא סובר דלא (אמר) [אמרינן] 'פי תקרה יורד וסותם', ונמצא שסוכה זו אין לה מחיצות.

ומעתה מבררת הגמרא, ליכא – האם יש לומר, שאביי סובר כרב, שאומרים 'פי תקרה' אפילו בארבעה צדדים, ואילו רבא סובר כשמואל שאין אומרים 'פי תקרה' בארבעה צדדים.

מבארת הגמרא: אליבא דשמואל כולי עלמא לא פליגי – כשיטת שמואל אכן לא נחלקו אביי ורבה, אלא הכל מודים שהוא פוסל סיכך המונח על אכסדרה שאין לה פצימין, מאחר והוא סובר שאין אומרים דין 'פי תקרה' בארבע רוחות. ולפיכך בהכרח שאביי סובר כרב ולא כשמואל. כי פליגי – אמנם באיזה אופן נחלקו אביי ורבה, אליבא דרב – כשיטת רב. אביי מכשיר סיכך שעל גבי אכסדרה, כשיטת רב שמותר לטלטל באכסדרה בבקעה משום 'פי תקרה יורד וסותם'. ואילו רבא סובר, עד כאן לא קאמר רב הך – שלא אמר רב שם, לגבי אכסדרה בבקעה, להתיר לטלטל בה בשבת מדין 'פי תקרה', אלא משום דהני מחיצות – שאלו הקורות העליונות של האכסדרה ושל ידם נעשות המחיצות של 'פי תקרה', לאכסדרה עבדי – לצורך האכסדרה נעשו, ולפיכך הן

מישנה

משנה זו עוסקת בדין טלטול ברשות הרבים תחת בית או גשר, וכן בעשיית עירוב במבוי מפולש: הַפּוֹנֶה עֲלֵיָהּ ו-קומה נוספת] עַל גַּבִּי שְׁנֵי כְּתִים העומדים משני צידי רשות הרבים [ציור ג], וְכֵן גִּשְׁרִים הַמְּפֻלָּשִׁים – הפתוחים תחתיהם למעבר בני אדם מצד אחד לצד שכנגד, ויש שם מחיצות משני הצדדים הנותרים [ציור ד], מְטַלְמִין תַּחְתֵּיהֶן ו-תחת העלייה או הגשר] בְּשֶׁבֶת, דְּבָרֵי רַבִּי הוֹשֵׁה מְבִיאָה מחלוקת נוספת בין רבי יהודה לחכמים: וְעוֹד דִּין אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְעַרְבִין לְמָבֹי הַמְּפֻלָּשׁ – ניתן לעשות שינופי מבואות אף במבוי שהוא פתוח משני צדדים, הואיל ויש לו מחיצות משני צדדיו הנותרים. וְהַכְּמִים אוֹסְרִין.

נמרא

הגמרא מבררת מה הוא טעמו של רבי יהודה ברישא: אֲמַר רַבָּה, לֹא תִּמְכָּא – אל תאמר, דְּהֵינּוּ מְטַמָּא – שזה הוא טעמו דְּרַבִּי יְהוּדָה המתיר לטלטל ברשות הרבים תחת עלייה או גשרים, מְשֻׁם דְּקָא קָבַר – לפי שהוא סובר שְׁנֵי מְחִיצוֹת שיש למקום מועילות הן להחשיבו כרשות היחיד מְדֹאֲרֵייתָא, אֲלֵא טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הוּא מְשֻׁם דְּקָבַר 'פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם', ודנים את קצה העלייה או הגשר כאילו יורד למטה במחיצה, ונמצא שאותו מקום שתחת העלייה או הגשר מוקף בארבע מחיצות, ועל כן מותר לטלטל בו, אך אם לא היה שם 'פי תקרה' אלא שתי מחיצות בלבד, לא היה רבי יהודה מתיר לטלטל באותו המקום.

אביי מקשה על רבה מברייתא שמוכח ממנה שרבי יהודה סובר 'שתי מחיצות דאורייתא': אִי תִּיבִי – ו-הקשה] אֲפִי לרבה. שנינו בברייתא, יָתֵר עַל כֵּן – חידוש גדול מזה אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי כְּתִים מְשֻׁנֵּי צִדֵּי רְשׁוֹת הָרַבִּים, זה מול זה, והוא חפץ לטלטל מן הבית האחד אל הבית השני, עוֹשֶׂה לָּהֶן אֶחָד מְכָאֵן – מצידו של בית אחד, וְלָהֶן נוֹסֵף מְכָאֵן – מצידו השני של אותו הבית [ציור ה], או שעושה קוֹרֶה מְכָאֵן וְקוֹרֶה מְכָאֵן, וְעַל יְדֵי כֵךְ נוֹשֵׂא נִגְזֵתָן בְּאֶמְצַע – הוא רשאי לשאת חפצים מבית אחד וליתנם בבית השני, באופן שמטלטלים בין הלחיים או הקורות. אֲמַרְוּ לוֹ חכמים לרבי יהודה, אִין מְעַרְבִין אֵת רְשׁוֹת הָרַבִּים בָּבָה, כלומר, אין די בלחיים או קורות אלו כדי לתקן את רשות הרבים להתיר הטלטול בה.

מתבאר מדברי הברייתא, שלשיתת רבי יהודה די בשתי מחיצות כדי לרון את המקום שבתוכן כרשות היחיד מן התורה, ושלא כדברי רבה הסובר שטעמו של רבי יהודה במשנתנו הוא משום 'פי תקרה יורד וסותם'.

מתרצת הגמרא: אֲמַר לִיה רַבָּה לֵאבִי, מִהֵיאִין אִין – אכן מאותה ברייתא יש להוכיח שלדברי רבי יהודה די בשתי מחיצות מן התורה כדי לעשות רשות היחיד, אבל מִהָא לֵאבִי לְמַשְׁמַע מִיָּה –

ממשנתנו אי אפשר ללמוד זאת, לפי שניתן לפרש שטעמו של רבי יהודה המתיר לטלטל תחת גשר או עלייה הוא משום דין 'פי תקרה יורד וסותם'.

רב אשי מביא ראיה לדברי רבה מהמשנה: אֲמַר רַב אֲשֵׁי, מְתִנִּיתִין נְמִי דְּקָא – אף ממשנתנו יש לדייק כדברי רבה, שטעמו של רבי יהודה ברישא הוא משום 'פי תקרה יורד וסותם', ולא משום 'שתי מחיצות דאורייתא'. מְדַקְתִּין – ממה ששינו בספיא, 'וְעוֹד אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְעַרְבִין בְּמָבֹי הַמְּפֻלָּשׁ, וְהַכְּמִים אוֹסְרִין'. אִי אִמְרַת בְּשֶׁלְמָא – דברי המשנה מבוארים הם, אם תאמר שטעמו של רבי יהודה ברישא הוא משום דְּקָא קָבַר 'פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם', ואילו טעמו בספיא הוא משום שסובר 'שתי מחיצות דאורייתא', הֵינּוּ דְּקָתֵנִי – לפיכך נשנה דינו של רבי יהודה בספיא בלשון 'וְעוֹד אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה', ללמדנו שלא רק באופן שניתן לומר 'פי תקרה יורד וסותם' מתיר רבי יהודה את הטלטול, אלא בכל מקום שיש שתי מחיצות מתיר רבי יהודה לטלטל שם מן התורה. אֲלֵא אִי אִמְרַת – אבל אם תאמר, שגם ברישא טעמו של רבי יהודה הוא מְשֻׁם דְּקָא קָבַר 'שְׁנֵי מְחִיצוֹת דְּאֻרִייתָא', ואף בלא דין 'פי תקרה יורד וסותם', אם כן, מִאי 'וְעוֹד' – מדוע נקטה המשנה בספיא בלשון 'וְעוֹד אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה', הרי אין כאן דין חדש, שכבר נתבאר דין זה ברישא. מסיקה הגמרא: שְׁמַע מִיָּה – אכן יש להוכיח מכך שטעמו של רבי יהודה ברישא הוא משום 'פי תקרה', וכדברי רבה.

הדרן עלך כל גנות

פרק עשירי - המוצא תפילין

פרק זה עוסק בדיני הוצאה מרשות לרשות וטלטול ברשות הרבים בשבת.

מישנה

משנתנו דנה בדרך הכנסת תפילין מרשות הרבים לרשות היחיד לצורך הצלתן מאובדן ובזיון: הַמוֹצֵא תַפִּילִין בשבת במקום שעלולות להאבד, כגון בשדה מחוץ לעיר, מְכַנְּסֵן למקום המשתמר כדי להצילן על ידי שגמיתן זוג אחד זוג, כלומר, מניח זוג תפילין, של יד בורועו ושל ראש בראשו, בדרך הנחתן בחול, ולאחר שהכניסן חוזר ועושה כן, עד שיציל את כל התפילין שמצא. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אָמַר, שְׁנִים שְׁנִים – שני זוגות בכל פעם. בָּמָה דְּבָרִים אֲמָרִים שְׁחִיב לְהַכְנִיס, בתפילין יְשׁוּתָה, שניכר בהן הקשר העשוי כמין שם 'שדי', ובודאי תפילין הן ויש בהן קדושה, ואסור להשאירן בבזיון, אֲבָל בְּהֶרְשׁוֹת מְטוֹר מִלַּהֲכַנְסֵן, שמא אין זה אלא קמיע שנעשה בצורת תפילין. מְצָאֵן זָבָתִים או פְּרִיכּוֹת – קשרים קשרים, הרבה תפילין קשורות יחד, מְחֻשָּׁף עֲלֵיהֶן – ממתין ושומר עליהן עד שתחשך, וְאִם מְבִיאֵן כּוֹלֵן יָחִיד.

עירובין דף צה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קכט

1 כן אפילו מפי נמי – אפילו יותר משני זוגות היה צריך להתיר משום
2 כך, אף שאין דרך להניח אלא אחד.
3 מתרצת הגמרא: לעולם – באמת קפד רבן גמליאל שבת לאו זמן
4 תפילין הוא, וכי שרו – ואולם מה שהתירו רבנן לענין הצלה
5 להכניס בדרך מלבוש, הוא רק במקום התפילין, שבהיותן שם
6 תכשיט הן לו, אבל במקום שאינו ראוי להנחתן אינן תכשיט, מפני
7 שבוטלות יותר מדי והרי הן כמשא. שואלת הגמרא: אי הכי, זוג
8 אחד נמי אין – עדיין קשה מה שהקשינו לעיל, שיהיה מותר להניח
9 רק זוג אחד שמניחו במקום הראוי, ומפי – יותר מזוג אחד לא, מפני
10 שאינן במקומן, ואיך התיר רבן גמליאל שני זוגות. משיבה הגמרא:
11 אמר רב שמואל בר רב יצחק, מקום יש בראש לחניה בו שתי תפילין,
12 ולכן שתי התפילין שיניח שם תכשיט הן, ששתיהן מונחות במקום
13 הראוי להן.
14 מקשה הגמרא: הניחא בתפילין דראש, אבל תפילין דיד מאי איכא
15 למימר בטעם היתר הצלת שתים יחד. מתרצת הגמרא: יש לפרש
16 זאת בדרך הונא, דאמר רב הונא, פועמים שאדם בא מן השדה
17 והכילתו על ראשו, ובשביל שיוכל לעשות כן מסלקן לתפילין
18 מראשו כדי שלא ינחה עליהן, וקושרן בזרוע לצד התפילין של יד,
19 הרי שגם בזרוע דרך להניח שתי תפילין. מקשה הגמרא: אימר
20 דאמר – יכולים אנו לומר שמה שאמר רב הונא הוא רק שמותר
21 לעשות כן כדי שלא ינהג כהן דרך פיו, אולם שמקום זה ראוי
22 למצות הנחת תפילין מי – האם הוא אמר. ואם אין המקום ראוי אין
23 זה תכשיט. מתרצת הגמרא: אלא יש לבאר גם בזה דאמר רב
24 שמואל בר רב יצחק, שמקום יש בראש שראוי לחניה בו שתי
25 תפילין, והכא נמי – גם בזה יש לומר מקום יש ביד שראוי לחניה בו
26 שתי תפילין.
27 אגב שהזכיר גודל מקום הנחת התפילין, מביאה הגמרא ברייתא
28 המפרשת היכן הוא: תנא רבי מנשה, מה שנאמר (דברים ו ח)
29 וקשרתם לאות על ירך, זו קיבורת – הבשר הגבוה שבאמצע
30 הזרוע. והיו לטטפת בין עיניו' (שם) זו קרקד. מבררת הגמרא: היכא
31 – היכן הוא הקדקד. משיבה הגמרא: אמרי דבי – בבית מדרשו של
32 רבי ינאי, והו' המקום שמוחו של תינוק בשנתו הראשונה רופס –
33 רי.
34 הגמרא מבררת במה נחלקו תנא קמא ורבן גמליאל. שואלת
35 הגמרא: לימא בדרך שמואל בר רב יצחק קמיפליג – האם יש לומר
36 שתנא קמא ורבן גמליאל נחלקו בדברי רב שמואל בר רב יצחק,
37 דתנא קמא לית ליה – אינו סובר בדרך שמואל בר רב יצחק, אלא
38 לדעתו בראש וביד יש מקום לזוג תפילין אחד בלבד, ורק אחד
39 נחשב תכשיט, ולכן התיר להציל רק אחד. ורבן גמליאל אית ליה
40 – סובר בדרך שמואל בר רב יצחק, ולכן התיר להציל שני זוגות
41 בפעם אחת.
42 דוחה הגמרא: לא, אלא דבולי עלמא אית להו – כולם מודים
43 וסוברים בדרך שמואל בר רב יצחק, והכא בשבת זמן תפילין
44 קמיפליג – ונחלקו האם שבת זמן תפילין, דתנא קמא סבר שבת זמן
45 תפילין הוא, ואמנם התפילין שמניח לקיום המצוה תכשיט הן,
46 ומשום הצלה התירו את הכנסתן, אולם לא התירו משום כך
47 להניח יותר מזוג אחד, כי תפילין נוספות מלבד המצוה אינן
48 תכשיט לדעתו. ורבן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הוא, אך
49 הוא סובר שתפילין נחשבות תכשיט גם כשאין בהנחתן מצוה,
50 ומאחר ששני הזוגות מונחים במקום הראוי להם, התירו להצילם
51 ביחד.
52 הגמרא מפרשת את מחלוקתם באופן נוסף: ואיבעית אימא – ואם
53 תרצה תוכל לפרש באופן אחר, דבולי עלמא – תנא קמא ורבן
54 גמליאל מודים ששבת זמן תפילין הוא, וכן הם מודים שכשאין
55 בהנחתן מצוה הן אינן תכשיט, והכא במצוות צריכות פיונה
56 קמיפליג – ומחלוקתם היא האם בשביל לקיים מצוה צריך להתכוין
57 לשם מצוה, תנא קמא סבר שכדי לצאת ידי חובה בעי – צריך
58 פיונה, ולכן מכל מקום אסור להציל בשבת יותר מזוג אחד, משום
59 שאם יתכוין לשם מצוה יעבור באיסור 'בל תוסיף' על הזוג הנוסף,

המשך בעמוד קמו

1 ובפסקנה, שמתירא מלסטים ואינו יכול להמתין שם, מכפן בבגדו
2 שלא יהיו מוטלים כל כך בבוז, והולך לו. רבי שמעון אומר,
3 המוצאן בשעת הסכנה נותן לחבירו העומד בסמוך לו, וחבירו
4 לחבירו וכן הלאה, וכל אחד יעבירן פחות מארבע אמות, עד שמגיע
5 לחצר החיצונה של העיר, כלומר למקום המשתמר הראשון
6 שמגיע אליו, ומכניסן לשם. וכן כנו שנוגד בשדה בשבת, נותנו
7 לחבירו וחבירו לחבירו, ואפילו הם מאה אנשים, עד שמגיע לבית.
8 רבי יהודה אומר, נותן אדם חבית לחבירו, וחבירו לחבירו, ומותר
9 להביאה אל אפילו אל מחוץ לתחום, כגון שיביאהו בהעברה מיד
10 ליד עד סוף התחום ואפליים אמה, ושם ימסרה לאנשים ששבונו
11 מחוץ לתחום ותחומם מובלע בתחומם של מביאי החבית, והם
12 יוציאה לשם, שהרי מותר להם להלך בתוך תחומם. אמרו לו
13 חכמים, לא תהליך – אסור להוליך חבית זו יותר מרמלי בעליה,
14 כלומר, להוציאה מהתחום שבו מותר לבעליה ללכת.

נמרא

15 הגמרא מבררת מיהו התנא ששנה את משנתנו. נאמר במשנה
16 שלדעת תנא קמא מכניס זוג בכל פעם. מדייקת הגמרא: אחד אין
17 כן, אבל מפי – להכניס יותר מזוג אחד לא – אינו רשאי. שואלת
18 הגמרא: לימא תנן סתמא – האם יש לומר שמשנתנו נשנתה בסתם
19 דלא ברבי מאיר, דאי – שאם היא ברבי מאיר, יקשה, האמר – הרי
20 אמר, ולבש כל מה שיוכל ללבוש ועומק כל מה שיוכל לעטוף
21 ולובש בגדים רבים זה על זה, דתנן – שכן שנינו במשנה העוסקת
22 בהצלת רכוש מדליקה בשבת (שבת קכ). וישם – לחצר הסמוכה
23 לבית שנפלה בו דליקה, מוציא כל כלי תשמישו הנצרכים לו
24 באותה שבת, ולבש כל מה שיוכל ללבוש ועומק כל מה שיוכל
25 לעטוף, וכך מוציאם לחצר, אף שאין רגילות ללבוש כך. הרי
26 שברך לבישה מתיר רבי מאיר הצלת בגדים יותר מן הרגילות,
27 וכמו כן יש לומר שהוא יתיר להציל כמה תפילין יחד על ידי
28 הנחתן, אף שאין רגילות לעשות כך.
29 הגמרא מבררת מנין שהתנא במשנה שם הוא רבי מאיר. שואלת
30 הגמרא: והמשנה ההיא השנויה סתמא, מפי – מנין לך דרבי מאיר
31 היא. משיבה הגמרא: דתנא עלה – משום ששנינו עליה במפורש
32 בברייתא, ולבש ומוציא ופושט, ולבש ומוציא ופושט, אפילו כל
33 היום בלול, דברי רבי מאיר.
34 הגמרא חוזרת לדון מיהו התנא במשנתנו: אמר רבא, אפילו תימא
35 אפילו אם תאמר שהוא רבי מאיר, אפשר ליישב את שתי
36 המשניות כך, הנהם – בהצלת בגדים, כשמצילם דרך מלבושו, כחול
37 שוניה רבנן – כלבישת הבגדים כחול עשו חכמים את היתר
38 הצלתם, וגם תנא – בהצלת תפילין, כשמצילן דרך מלבושו, כחול
39 שוניה רבנן – כלבישתן כחול עשו חכמים את היתר הצלתן. דהיינו,
40 הנהם – בהצלת בגדים, דכחול כהן דבעי לביש – שביום חול רשאי
41 אדם ללבוש מהם כמה שירצה, לענין הצלה בשבת נמי שרו ליה –
42 התירו לו רבנן לעשות כן ולצאת עמם אף שאין רגילות ללבוש כך,
43 אבל תנא – בתפילין, דכחול נמי זוג אחד אין מפי לא – שגם בחול
44 מניח זוג אחד בלבד ולא יותר, לענין הצלה בשבת נמי, זוג אחד אין
45 מפי לא – רק את התפילין של קיום המצוה התירו להכניס, אך
46 יותר מזה לא התירו אפילו לצורך הצלה.
47 שנינו במשנה: רבן גמליאל אומר שנים שנים. הגמרא מבארת מדוע
48 התיר רבן גמליאל הצלת שני זוגות דווקא. שואלת הגמרא: מאי
49 קפד – מה סובר רבן גמליאל, שהתיר הצלת שני זוגות, אך לא
50 יותר, אי קפד – אם הוא סובר ששבת זמן תפילין הוא, ולכן
51 התפילין נחשבות תכשיט, זוג אחד אי, מפי לא – היה צריך להיות
52 מותר משום כך להציל רק זוג אחד, אך לא יותר מקיום המצוה,
53 וכדעת תנא קמא. ואי קפד שבת לאו זמן תפילין הוא, אך כיון
54 שבימי החול התפילין הן תכשיט, גם בשבת הן תכשיט ולא משא,
55 ומותר מן התורה להוציאן בדרך מלבוש, ורק מדרבנן אסור משום
56 שאין רגילות להניחן בשבת, ומשום הצלה דרך מלבוש שרו ליה
57 רבנן – לצורך הצלתן התירו לו חכמים להכניסן בדרך מלבוש, אם

המשך ביאור למס' עירובין ליום שלישי עמ' ב

1 ואם לא יתכוין לא תהיה כאן מצוה כלל ושני הזוגות לא יחשבו
2 תכשיט אלא משא. וְדָפֶן גַּמְלִיאל סָבַר שבשביל קיום מצוה לֹא
3 פָּעִי – אין צריך פְּוֹנָה, אולם על איסור 'בל תוסיף' עוברים רק
4 בכוונה. לכן לדעתו צריך אדם להציל שני זוגות, ואף שכוונתו
5 היא להצלה ולא למצוה, מכל מקום גם בלי כוונה הרי הוא

מקיים מצוה באחד הזוגות, ושניהם נחשבים תכשיט, משום שעל
7 כל אחד מהם יש לומר שהוא זה שמקיים בו את המצוה, ואינו
8 עובר באיסור 'בל תוסיף' בזוג הנוסף, משום שאינו מתכוין לשם
9 מצוה.